

הנייר סובל הכל / תמר לוינסון אוצרת: אילנית קונופני

להיות כמו זר בתוך השפה שלך עצמך¹

נייר הצילום סובל הכל. הוא נמרח ונצבע, נעטף ונחשף, הוא מתפתח, נשטף ומתקבע. אח"כ הוא משתמר או דוהה. הנייר אוגר בתוכו הכל. כל מה שיונח עליו, יוחדר לתוכו, יתקפל בו. הוא עלול לסבול משריטות, כתמים, גזירות, חיתוכים, פצעים ויבלות. לכן מטפלים בו בכפפות של משי, אוחזים בו בעדינות שלא יפצע, ייחבל או יוכתם. מיישרים אותו, מלטפים אותו, עוטפים אותו ברכות. הנייר הוא מושא של תשוקה. ממספרים אותו, מארכבים אותו, מעניקים לו שם.

נייר הצילום מראשיתו סבל הכל. עלים, אחוזות, חלקי בדים ורקמות, עצים, גגות רעפים, רחובות, פסלים, מלחמות, מחקרים על אצות, אהבות גדולות. כבר קרוב למאתיים שנה מטביעים לתוכו חפצים, אנשים, אורות וצללים.

לפעמים קורה שהתשוקה אינה מופנית רק אל נייר הצילום, אל התוצר הסופי, אלא מכוונת אל תהליך העבודה; תשוקה שנובעת ממסע מתמשך, אולי אינסופי, של למידה, התנסות, בדיקה. כך פועלים מרחבי התשוקה של תמר לוינסון, ללא עצירה, ללא החלטה מהו עותק סופי, מהי זווית הצילום המדויקת, מהם גבולותיה של סדרה. תהליכי עבודתה מרובי שלבים, חזרות וייצור ווריאציות. היא מדגישה את הפוטנציאל האדיר של הבחירות והשינויים המינוריים. ההתנסות בנייר, ההתנסות במגע הלא זהיר - שבירתו, קיפולו, הכתמתו, קריעתו - מעצימים את התשוקה.

(פער פתח חור נקז נוזל מתנקז נפער בעור נמתח נתלש מוסר מעצביו מופשט. פצע תקלה תאונה טעות פגם קלקול קיטוע ברצף החישה המושלם. פני שטח רגישים זיזים קולטנים סומרים לטמפרטורה מגע גירוי גירוד צבירה חריטה - חוליה חוליה סימן כהה בהיר אדום כחול צהוב סגול מגינטה ירקרק ורודים לבנים. קילופים הצטברויות צמיחה התארכות שלוחה. נשירה נפילה גוועה גסיסה פער פתח חריץ מחשבה למעלה)²

הנייר סובל הכל. כמו נייר הצילום. כמו נייר הכתיבה. כמו עור הגוף. כמו נשל הנחש. "יריעת עור עדינה עוטפת / מכסה. הנייר הוא עור שניתן לראות מבעדו".³ סובל את המילים, תיאורים של כאב, של רגשות עמוקים, נסתרים וצפים. סובל התרגשויות, חוויות, סיבוך של קשרים. הנייר, פני שטח רגישים, נשירים, מתקלפים. סובל את הצללים, את האורות, הדחיות, המחיקות, ההכלאות, השבירות. נייר הצילום נתון במטמורפוזה מתמדת, בצומת, בהסתעפות. ללא נקודת סיום, מאפשר התפצלויות ומבוכים, חזרות ומפגשים בלתי צפויים. סובל הכל.

¹ דלז, ז'. וגואטרי, פ. (2005) [1975]. קפקא - לקראת ספרות מינורית. תרגום: ד"ר רפאל זגורי-אורלי ויורם רון. תל אביב: רסלינג. עמ' 61.

² תמר לוינסון, הנייר סובל הכל, 2017.

³ שם.

כשבוחנים את צילומיהם של ראשוני הצלמים מגלים שלעתים קרובות נקודת המוצא שלהם הייתה צילום חלון. בעוד ניספור נייפס ולואי דאגר צילמו שניהם מבעד לחלונם, בוחר הנרי פוקס טלבוט לצלם את החלון עצמו [1]. במכתב לקרובת משפחתו, ליידי מארי קול, מתייחס טלבוט להתנסות שלה בצילום וכותב לה: "האובייקט להתחיל איתו הוא חלון".⁴ הוא מנחה אותה שיש להניח את המכשיר, הקאמרה אובסקורה, באזור הפנימי של החלון. טלבוט למעשה ממליץ לצלם את החלון כשהאור חודר מבעדו, שורף ומחשיך את מרבית המידע על העולם שמחוץ לו. ג'פרי באטצ'אן, פרופסור להיסטוריה של הצילום והאמנות, סבור כי טלבוט במודע שולח את ליידי קול לצלם חלון מטאפורי, ממש כמו הדימוי המופתי שלו "The Oriel Window" מאוגוסט 1835. טלבוט לא מתייחס אל החלון רק במובנו כחלון מן הממשי, הוא מכנה אותו "חלון פילוסופי".

פרט לנגטיב המפורסם הזה שנעשה על נייר, יצר טלבוט לפחות עוד חמישה נגטיבים דומים של אותו החלון, חלקם באותה השנה וחלקם כארבע שנים מאוחר יותר. בכל ששת המקרים טלבוט מראה רק חלון; הוא מספר שצילום זה לייצר מסגרת, ואז מראה רק את המסגרת; הוא מציע שהצילום הוא חלון אל העולם, אבל אז מראה רק את החלון עצמו ללא פרטים מהעולם שסביבו. החלון של טלבוט, כותב באטצ'אן, הוא המבט על החריר של הקאמרה אובסקורה, הוא עין המצלמה; לצלם חלון זה כמו להתבונן במבט, לתהות על פעולתה של העדשה ושל המצלמה, לצלם את הצילום עצמו.⁵

תמר לוינסון פותחת דלתה לעולם שמחוץ לחדרה ובדומה לעצתו של טלבוט מצלמת את הדלת החשופה כחלון, ללא האפשרות להתבונן בעולם שמעבר [2]. מהו הנוף שנשקף מחדרה? מה ניצב משני עבריה של הדלת? הדלת הפרוצה, רעועה, מטה לנפול, נושאת בקושי רשת הגנה מתפוררת. שולי הרשת הנעה עם הרוח פרומים כמו חוטי הבד המקופל בהדפס המגע של טלבוט [3]. כשטלבוט המציא את תהליך הנגטיב-פוזיטיב הוא חיזק חלוקה בינארית של העולם - שחור ולבן, אור וצל, קיים ולא קיים, נראה ובלתי נראה. הוא העניק כלי נוסף לעולם שמגדיר את החיובי ואת השלילי. לוינסון מפנה את מבטה אל רגע ההמצאה של הצילום. "החלון הפילוסופי" שלה מציע קיום במרווח שבין החוץ לפנינים, בין מצב של תנועה להקפאה, בין חסימה למעבר, בין יציבות להתפוררות.

לוינסון קורעת ניירות בידיה לחתיכות, מארגנת את החלקים מראש ומדפיסה עליהם את הדימוי בשלמותו. לעתים היא מבצעת זאת בחדר חושך [4] ולעתים במדפסת ביתית [5-7]. המבנה המקורי מופר, הדימוי מקבל משמעות נוספת, נקודות מבט ואפשרויות חיבור מרובות, מציג פוטנציאל להיעשות מתמשכת.

ביהנייר סובל הכל (ידיים) [6-7] האצבע מורה ומתמזגת עם צלליתה מדגישה את הסדק, הפצע, הקריעה של הנייר. היא מצביעה על פני השטח התחתונים, על אפשרות החדירה אל מה שמתחת לנייר. כמו שכבת העור החיצונית, האפידרמיס, כמו רשת הדלת המתפוררת, כמו קילופי הקירות - הנייר אצל לוינסון חדיר, מחורר, דיפוזי ולמרות זאת מאפשר לדימוי קיום מחודש ויחידני.

⁴ "The object to begin with is a window & its bars placing the instrument in the interior of a room". -

William Henry Fox Talbot, 9 Aug 1839.

<http://foxtalbot.dmu.ac.uk/letters/transcriptName.php?bcode=Talb-MT&pageNumber=76&pageTotal=154&referringPage=3>

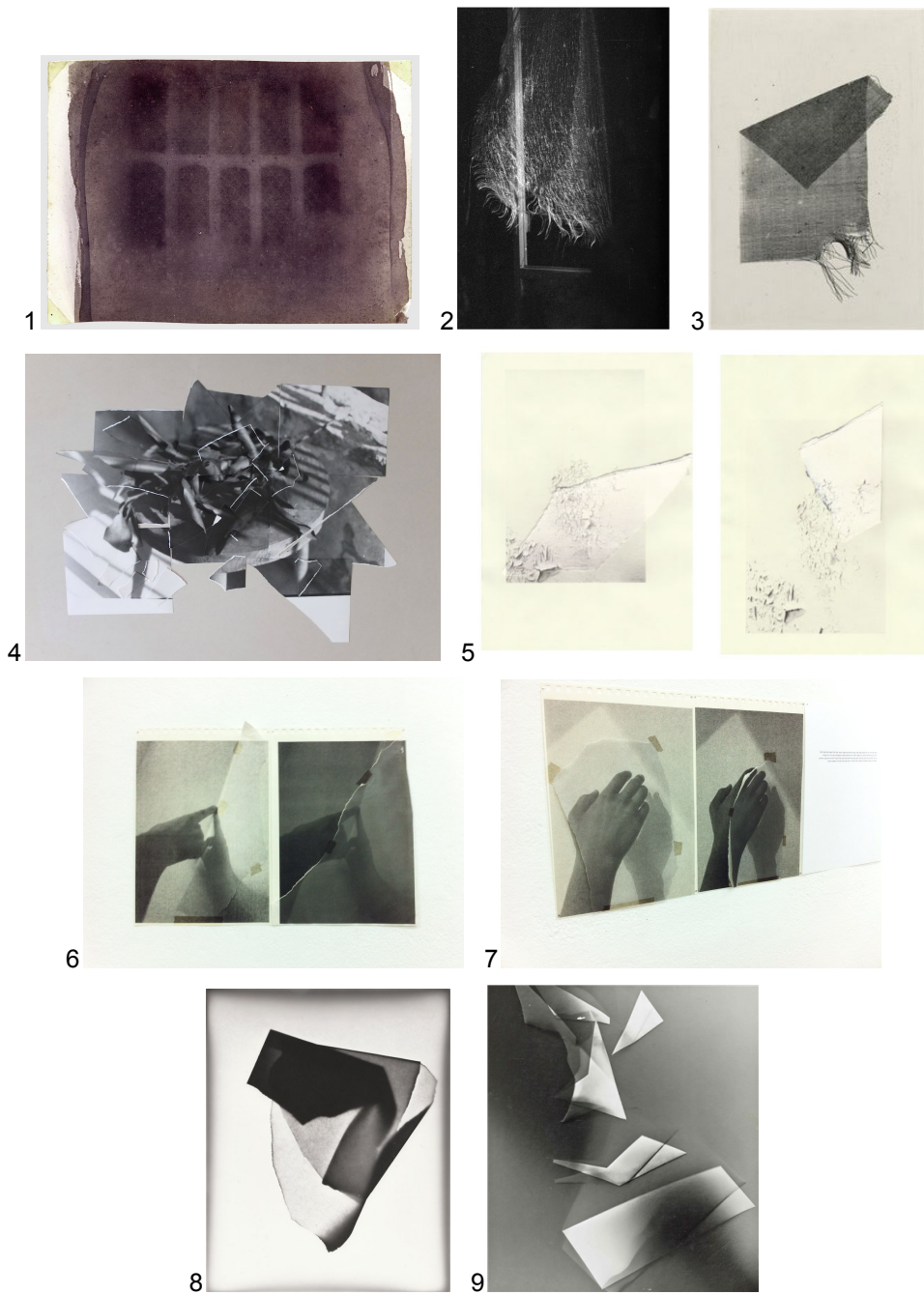
⁵ Batchen, G. (2000). Each Wild Idea. Massachusetts Institute of Technology. Pg. 9-10.

המגע הישיר, הבלתי-אמצעי, מייצר התרחשות שפוצעת את פני השטח, מפרק את הדימוי ובו זמנית מתגלם בשלמותו... חומרי הגוף מתערבבים עם חומרי הצילום, מעטפת הגוף מקבילה לפני השטח הצילומיים. חוש המישוש עומד אל מול חוש הראייה. הנייר משמש מצע טווי-קולטנים פתוחים, סנסטיביים כעור שמשמר משך ועבר; כמחיצה או דופן כפולה המציגה מהות צילומית מסוימת, אנלוגיה למצב קבוע של שני פנים מקבילים.⁶

לוינסון יוצרת מגע ישיר של נייר בנייר, מציגה הדפסי מגע של פוטוגרמות במצבם הפוזיטיבי [8]. הפוטוגרמה הנוצרת ללא מצלמה היא כתיבה ישירה באור על גבי נייר הצילום⁷; היא מצביעה על היעדרותו של האובייקט ועל הפשטותו; היא רישום עקבות תבניתו, חותם צלו ותווי פניו. לוינסון חותכת ניירות בידיה, מניחה נייר על נייר, מייצרת קיפולים, משחקת בין הצורות המופשטות והגאומטריות. בדומה לפעולותיה של לואיס פילד [9], מצלמות 'הראייה החדשה', מחברת לוינסון את צורות הנייר החתוכות ומייצרת מהצללים שהן יוצרות רושם של מרחב בעל נפח. רצף שלושת הפוטוגרמות של לוינסון נדמה כמקצבים של לבבות פועמים בתלת-ממד, כמכונות של רגש ותשוקה.

⁶ תמר לוינסון, 2014.

⁷ "השכבה הרגישה לאור - לוח או נייר - היא 'טאבולה ראסה' שעליה ניתן לרשום באור, ממש כשם שהצייר עובד על הבד באופן אוטונומי בעזרת כליו, המכחול והצבע". לסלו מוהולי-נאג'. קפלן, ל. (2012). Luma, צילום מודרני במחצית הראשונה של המאה ה-20. מכון שפילמן לצילום. עמ' 22.

1. William Henry Fox Talbot, The Oriel Window, Lacock Abbey, seen from the inside, c. Summer 1835 ,Photogenic drawing negative
2. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל (רשת), 2016
3. William Henry Fox Talbot, Crossed Muslin (Screen), 1852-1858
4. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל, 2017
5. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל (קירות), 2016
6. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל (ידיים), 2017
7. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל (ידיים), 2017
8. תמר לוינסון, הנייר סובל הכל, 2016
9. Lois Field, Untitled (photogram), 1949